

Městský úřad Broumov

tř. Masarykova čp. 239, 550 01 Broumov

odbor stavebního úřadu a ÚP, pracoviště památkové péče

NAŠE ZN.: MUBR/28169/2020/ST,ÚP/Cho
Čj.: PDMUBR 33761/2020
Oprávněná osoba: Jiří Chotěborský, DiS.
TEL.: 604 228 018; 491 504 338
E-MAIL: choteborsky@broumov-mesto.cz
DATUM : 9.11.2020

MĚSTO BROUMOV, IČO 002 72 523, třída Masarykova č.p. 239, 550 01 Broumov 1

ROZHODNUTÍ

Městský úřad Broumov, odbor stavebního úřadu a ÚP, pracoviště památkové péče, jako místně a věcně příslušný orgán státní památkové péče ve smyslu § 29 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní památkové péči“), obdržel dne 11.09.2020 žádost žadatele, kterým je

MĚSTO BROUMOV, IČO 002 72 523, třída Masarykova č.p. 239, 550 01 Broumov 1,

o vydání závazného stanoviska § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči, ve věci:

Radnice – restaurování věžních hodin, na pozemku st.p.č. 208 v katastrálním území Broumov, radnice je nemovitou kulturní památkou zapsanou v Ústřední seznamu kulturních památek pod rejstříkovým číslem 17419/6-1545,

a který se nachází na území Městské památkové zóny Broumov, prohlášené Vyhláškou o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje VČKNV s účinností od 01.11.1990.

Věžní hodiny jako takové nebyly zapsány ani prohlášeny za kulturní památku, ale jako kulturní památka jsou ve smyslu nedílné součástí nemovitosti, která je kulturní památkou/národní kulturní památkou - jsou nahlíženy podle znění § 505 nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

Na základě znalosti věci, po posouzení předloženého materiálu a na základě písemného vyjádření NPÚ (Národní památkový ústav, ú.o.p., Mgr. Myška, DiS., IČO 750 32 333, Okružní č.p. 418, Josefov, 551 02 Jaroměř 1) ze dne 22.10.2020 pod č.jednacím NPÚ-362/77723/2020, vydává orgán státní památkové péče k žádosti podané podle ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, na základě zmocnění podle ustanovení §14 odst. 6 uvedeného zákona, za přiměřeného užití § 68 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, a ve smyslu ustanovení § 44a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, toto

z á v a z n é   s t a n o v i s k o:

Akce Radnice – restaurování věžních hodin, na pozemku st.p.č. 208 v katastrálním území Broumov, spočívající dle podané žádosti v:

Cílem restaurování bude maximální navrácení původní podoby celého systému stroje, zprovoznění všech jeho funkcí a obnovení povrchových úprav. Některé druhotné zásahy však jsou důležitým zdrojem informací o historii stroje, a proto, pokud zásadně nenarušují správnou funkci či autenticitu stroje, mohou být ponechány.

Stroj bude demontován z věže a odvezen do ateliéru a podroben důkladnému restaurátorskému průzkumu. Ten se zaměří především na stav materiálu, jeho opotřebení, defekty a koroze. Dále budou v rámci průzkumu zjišťovány všechny druhotné zásahy a míra jejich vlivu na původní funkce a na autenticitu stroje.

Stroj: průzkum bude na závěr vyhodnocen a stanoven podrobný záměr zásahu. Ten bude spočívat především v odstranění všech nečistot a zejména koroze. Defekty a opotřebení materiálu budou opraveny. Při takovýchto zásazích bude postupováno v souladu s restaurátorskou etikou tak, aby opravy byly nenásilné a nezneškodnily autenticitu stroje.

Druhotné opravy a úpravy, které budou na základě průzkumu vyhodnoceny jako nežádoucí, budou odstraněny.

Jednotlivé díly budou nejprve ponořeny do roztoku NaOH, který zbaví povrchy všech nečistot, mastnot a starých nátěrů. Koroze bude odstraněna v lázních s roztokem kyseliny citrónové, s následným čištěním ručními ocelovými kartáčky o síle vlasu 0, 15 mm. Po odstranění koroze budou díly pasivovány v roztoku s jedlou sodou a dodatečně konzervovány petrolejem s příměsí minerálního oleje. Tento film bude těsně před závěrečnou povrchovou úpravou opláchnut nitroředidlem a následně čistým acetonem.

V tomto stadiu bude stroj v ateliéru sestaven a odzkoušeny veškeré funkce. Po odzkoušení bude opět rozebrán. Konečná povrchová úprava bude spočívat v nátěru dílů, u kterých byla na základě průzkumu zjištěna původní barevná povrchová úprava, polyuretanovým lakem nebo olejovou barvou v původním odstínu. Ostatní části budou opatřeny transparentním matným akrylátovým lakem. Konečná konzervace bude provedena silikonovým olejem.

Dřevěný podstavec ve věži bude očištěn.

Závažový systém: Vzhledem k zadání, které předpokládá osazení stroje automatickým natahovacím zařízením, nebude již třeba užití kladkostroje, který je novodobý. Závažím může být snížena hmotnost, zavěšena pak budou pouze na jedné hladce na konopných láněch.

Rozvody točivého momentu a ručková soukolí: Veškeré rozvody včetně jejich uložení budou zrestaurovány stejným způsobem jako stroj.

Paličkové mechanismy a akustická oznámení: Dochované paličkové mechanismy budou zrestaurovány, tzn. vyčištěny, opraveny a opatřeny novou povrchovou úpravou (viz. stroj).

Ciferníky a ručky: Zde je možné navrhnout dvě varianty, kde je potřeba rozhodnout, jakým způsobem přikročit k restaurování průčelního ciferníku.

Sjednocení všech ciferníků: Tato varianta vychází z předpokladu, že původně byly všechny tři ciferníky stejné. Tuto skutečnost je však třeba hodnověrně doložit. Současný ciferník je moderní (soudě dle použité technologie) a rafije mají zcela jiný tvar než rafije na bočních cifernících. V tom případě by byl ciferník vyrobený nový s měděným potahem, rafije by se vyrobily též nové s tvarem odpovídajícím bočním ciferníkům.

Výroba nového skleněného ciferníku: Výměna pouze prasklého segmentu je v tomto případě nevhodná - není totiž možné dosáhnout takového identického vzhledu, aby oprava nebyla patrná. Rafije by se sjednotily v každém případě.

Stav bočních ciferníků dovoluje jejich restaurování.

Malba může být provedena podle současného vzoru včetně půlhodinových bodů. Jejich použití není novodobou inovací, používaly se již ve středověku. Cifry i rafie byly pravděpodobně zlacené. Současná okrová barva zlacení imituje.

Samonatahovací zařízení a automatická synchronizace času: Stroj bude osazen samonatahovacím zařízením, které se umísťuje mimo stroj a nezasahuje nijak do původní konstrukce. Pro bezobslužný provoz bude stroj doplněn synchronizačním radiově řízeným zařízením, které průběžně reguluje přesnost chodu.

Podle § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s ustanovením § 68 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, správní orgán rozhodl takto:

Výše uvedená akce Radnice – restaurování věžních hodin, na pozemku st.p.č. 208 v katastrálním území Broumov, je

přípustná při splnění následujících podmínek:

- 1. Na dvou bočních cifernících bude po demontáži proveden průzkum původního řešení prezentace (identifikace případného staršího řešení malby cifer, identifikace staršího řešení povrchové úpravy ruček). S výsledky průzkumů budou v počátku prací seznámeni zástupci památkové péče.**
- 2. Výsledné provedení povrchových úprav bočních ciferníků bude vycházet z nálezů historického řešení. Pokudliže nebude žádné takové nalezeno, bude vycházeno z posledního dochovaného řešení - bude realizováno černé pozadí, okrové ručky a k tomu budou namalovány okrové cifry včetně půlhodinových bodů.**
- 3. Varianta obnovy skleněného ciferníku bude řešena výměnou pouze poškozeného skleněného segmentu, ostatní nepoškozená skla budou zachována a očištěna. Stávající odlišné ručky v průčelním ciferníku mohou být ponechány, nebo mohou být zhotoveny nově, v kopii**

historického řešení dle ruček na bočních cifernících. Nově zhotovované repliky historických ruček budou provedeny ve stejném materiálu, technologii zpracování, včetně povrchové úpravy, dle ruček starších, jež bude vycházet z výsledku průzkumu ciferníků, jak je požadováno v podmínkách č. 1 a č. 2.

4. Varianta sjednocení ciferníků včetně ruček formou zhotovení nového ciferníku a ruček na průčelí (jako kopie bočního ciferníku), bude provedena ve stejném provedení, materiálu, technologii zpracování včetně povrchové úpravy, jež bude vycházet z výsledku průzkumu ciferníků. Jak je požadováno v podmínkách č. 1 a č. 2.
5. Před zahájením vlastních restaurátorských prací na obnově věžních hodin, budou zástupci památkové péče seznámeni s výsledky podrobného restaurátorského průzkumu Jednotlivých částí po demontáži - hodinového stroje, závažového systému, rozvodů a soukolí a paličkového mechanismu s cimbálou, který zatím nebyl součástí předloženého restaurátorského průzkumu. Na jeho základě bude představen zpřesněný/aktualizovaný návrh restaurátorského zásahu zástupcům památkové péče na sjednaném kontrolním dni.
6. Pokudliže se doplňujícím restaurátorským průzkumem (dle podmínky č. 5.) zjistí nové skutečnosti, které budou výrazně měnit charakter současně navrženého záměru restaurování, nebo je zásadně doplňovat, bude vypracován nový zpřesněný restaurátorský záměr, který bude reagovat na nově vzniklé skutečnosti. Tento záměr bude následně posouzen v rámci nového správního řízení.
7. Na hodinovém stroji budou zachovány všechny značky a nápisy. Proces čištění nesmí tyto historické informace znehodnotit či zcela zničit.
8. Zlacení povrchu kyvadla bude očištěno od nečistot a depozitu, případná lokální poškození zlacení budou obnovena doplněním zlacení pravým plátkovým zlatem na mixtion.
9. Ošetření bronzových cimbálů bude provedeno způsobem mechanického očištění a omytí povrchových nečistot a výkalů destilovanou vodou s detergentem (lze i párou), mechanickým dočištěním měkkými silonovými kartáči. Při extrémním znečištění korozními produkty lze použít chemické metody čištění těchto produktů (např. chelatace, Rochellova sůl). Případné vzniklé nesourodé plochy po čištění lze dopatňovat. Následně bude provedena konzervace celého povrchu voskem.
10. Dřevěný podstavec pod hodinovým strojem bude po očištění ošetřen proti dřevokazu aplikací bezbarvého fungicidního a insekticidního prostředku.
11. V začátku prací bude upřesněno, kam budou osazena nová přídatná elektronická zařízení. Bude-li nutno vedení nových elektrických rozvodů, příp. osazování rozvodných skříní, bude zástupcům památkové péče nejprve předložen návrh/projekt této nové elektroinstalace. Zahájení prací bude minimálně s týdenním předstihem oznámeno NPÚ, ÚOP Josefov, který bude zván na kontrolní dny svolávané v průběhu prací a k jejich dokončení.
12. Počáteční kontrolní den bude svolán po provedení rozšířených průzkumů na stroji i cifernících.
13. Bude vypracována závěrečná dokumentace obnovy, kdy jedno z písemných závěrečných zpráv/dokumentace, včetně digitální verze na nosiči CD nebo DVD, bude předáno NPÚ, ÚOP v Josefově k archivaci nejpozději třicet dní od ukončení prací. Součástí závěrečné zprávy bude podrobná dokumentace stavu originálu před zásahem, v jeho průběhu a po dokončení, též výstupy restaurátorských průzkumů a zkoušek restaurátorských technologií. Dokumentace

bude pozůstat z textové části a přiložené fotodokumentace, která bude zhotovena na fotografický papír. Jednotlivé fotografie budou o rozměrech alespoň 10 X 15 cm.

Odůvodnění:

Městský úřad Broumov, odbor stavebního úřadu a ÚP, pracoviště památkové péče, jako místně a věcně příslušný orgán státní památkové péče ve smyslu § 29 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, obdržel dne 11.09.2020 žádost žadatele, kterým je **MĚSTO BROUMOV, IČO 002 72 523, třída Masarykova č.p. 239, 550 01 Broumov 1**, o vydání závazného stanoviska podle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči ve věci **Radnice – restaurování věžních hodin, na pozemku st.p.č. 208 v katastrálním území Broumov, radnice je nemovitou kulturní památkou zapsanou v Ústřední seznamu kulturních památek pod rejstříkovým číslem 17419/6-1545,**

a který se nachází na území Městské památkové zóny Broumov, prohlášené Vyhláškou o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje VČKNV s účinností od 01.11.1990.

Věžní hodiny jako takové nebyly zapsány ani prohlášeny za kulturní památku, ale jako kulturní památka jsou ve smyslu nedílné součásti nemovitosti, která je kulturní památkou/národní kulturní památkou - jsou nahlíženy podle znění § 505 nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

Tímto dnem bylo podle § 44 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů zahájeno řízení o žádosti. V souladu s ustanovením § 38 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů bylo účastníkům řízení a jejich zástupcům umožněno nahlédnout do spisu a uplatnit své připomínky a náměty k uvedenému předmětu řízení.

V souladu s ustanovením § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, byla doručená žádost postoupena k vydání písemného vyjádření Národnímu památkovému ústavu, územnímu odbornému pracovišti v Josefově, které je nezbytným podkladem pro vydání závazného stanoviska. Toto vyjádření bylo vydáno dne 13.10.2020 pod zn. NPÚ-362/77725/2020 a správnímu orgánu doručeno dne 15.10.2020.

V souladu s ustanovením § 36 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů bylo účastníkům řízení a jejich zástupcům umožněno nahlédnout do spisu a uplatnit své připomínky a náměty k předloženým podkladům rozhodnutí.

v západním nároží Mírového náměstí stojí budova radnice, průčelím otočena JV směrem, do náměstí. Jedná se o původně renesanční budovu, s barokní a klasicistní úpravou. Klasicistní úprava proběhla v 1. pol. 19. století, kdy se dotkla průčelní věže do náměstí.

Jednopatrová nárožní budova obdélného půdorysu, s vížkou, zastřešená valbovou střechou krytou plechovými šablonami. Průčelí do náměstí je o čtyřech okenních osách, ve středu průčelí v šíři dvou okenních os vystupuje mělký rizalit, zdůrazněný nad hlavní římsou nízkým trojúhelníkovým štítem a čtyřbokou věží rámovanou na rozích pilastry a zakončenou jehlancovou helmou se čtyřmi trojúhelníkovými štítky u paty. Věž v průčelí vyrůstá ze střechy. Má hranolový tvar a je zakončená jehlancovou střechou. Fasáda věže má zvýrazněná nároží, a nad korunní římsou se na každé straně zvedá trojúhelníkový štít. Na čelní fasádě věže (do náměstí) se nachází jedno obdélné okno s

vitrážovou výplní. V horním úseku věže jsou pak osazeny celkem 3 hodinové ciferníky. Pouze na zadní severní straně žádný ciferník není. Ciferníky mají kruhový tvar o průměru cca. 130 cm a jsou osazené přímo na fasádě. Dva boční ciferníky jsou zhotovené z pozinkovaného plechu, pobitém na dřevěné konstrukci. Oba ciferníky mají v sobě malé otevíravé technické okénko na obsluhu. Ciferníky jsou černé, na sobě mají bílé/stříbrné římské číslice oddělené půlhodinovými body. Cifry jsou provedeny novodobě, zřejmě z tenkého plechu, přilepeny na ciferník. Ručičky jsou historické, hodinová krátká, minutová delší. Obě mají totožný tvar - ostrou klínovou špičku a po bocích bombírovány vypouklé kruhy, dohromady tvořící kvazi srdcovitý tvar. Na koncích ruček jsou protizávaží ve tvaru půlměsíce. Ručky jsou natřeny okrovou barvou. Ciferník v průčelí věže je novodobý odlišný. Je kruhový, avšak skleněný (mléčné sklo), zasazený do kovového rámu s křížovou výztuhou. Cifry jsou zde namalovány, jde o římské číslice, bez půlhodinových bodů, navíc s odlišným řešením čísla 4 (zde jako lili, na bočních jako IV). Odlišné jsou rovněž ručičky, které mají novodobý tvar. Jde o plochý šipkový prořezávaný tvar. Malá i velká ručka mají shodný tvar, jen odlišnou velikost. Cifry i ručky jsou natřeny okrovou barvou.

Uvnitř věže je na věžovém patře na dřevěném podstavci instalován hodinový stroj. Tento sem byl pořízen pravděpodobně po stavební obnově radnice, která proběhla kolem r. 1839. Jedná se o ručně kovaný hodinový stroj, datovaný do r. 1841, opatřený Clementovým zvratným krokem a ručním nátahem. Datování vzniku stroje je zaznamenáno nápisem na rámu hodinového stroje, kde stojí delší nápis (možná i s uvedením autora hodin?), z něhož lze zatím přečíst pouze Franz October 1841. Stroj stojí na patře v úrovni ciferníků. Stroj není osazen do žádné skříně, je umístěn volně. Patro pod strojem je otevřeno a do tohoto prostoru visí, na dvojítech kladkostrojích pískovcová závaží, a dlouhé kované kyvadlo cca. 3,5m dlouhé. Kyvadlo dosahuje až do spodního patra před vitrážové okno, přes které je možné kývajícím se kyvadlo pozorovat zvenku. Ukončení kyvadla je velkým plechovým kolem, který je z čelní strany pravděpodobně pozlacen. Stroj má klasické rozvody vedoucí k jednotlivým ciferníkům. Stroj odbíjí čtvrtě a celé hodiny, a to úderem paliček na 2 bronzové cimbály umístěné ve střešním patře věžičky. Tyto cimbály mají na svém vnějším plášti reliéfní nápisy, které zatím nebyly bližším průzkumem přečteny. Jedná se však o zajímavou historickou zvonařskou práci.

Předmětná budova se na památkových hodnotách Městské památkové zóny Broumov podílí především svým urbanistickým začleněním, hmotovým, materiálovým a barevným řešením. Ciferníky hodin na věži se uplatňují na fasádě objektu jako důležité funkční a prvky - ukazatele času, viditelné z náměstí i jeho nejbližšího okolí. Vizualně se na fasádě uplatňuje také masivní kyvadlo hodin, které je zřetelně viditelné skrz vitrážové okno v průčelí věže.

K podmínce č. 1 - Boční ciferníky jsou pozůstatky staršího řešení s tvaroslovím ruček z 1. pol. 19. stol. V rámci jejich obnovy je proto žádoucí poznat původní řešení a obnovit je do zjištěného provedení, které bude prezentovat autentickou historickou podobu hodin jako celku (hodinového stroje i ciferníků). Předložený záměr obnovy obsahuje jen základní vizuální průzkum, který je umožňuje pouze obecnější poznání předmětu ochrany a stavu díla, ne zcela detailní. Z památkového hlediska je ale nutné na díle, které zjevně prošlo různými druhotnými úpravami, poznat detailně i jeho starší historickou podobu. Podle toho pak koncipovat obnovu a tím již neopakovat nevhodné novodobé řešení, jakým v tomto případě jsou např. nalepené vystřižené plechové cifry a půlhodinové body. Stejně tak je žádoucí ověřit, zda ručičky nebyly původně např. zlacené, a zda pod novodobými ciframi

nejsou zbytky původního řešení, které předpokládáme, bylo malováním cifer přímo na plech. Tato veškeré zjištění jsou důležitá pro učinění poznání o autentickém historickém vzezření ciferníků, které je žádoucí podle nálezů obnovit.

Požadavek na provedení průzkumných úkonů vychází z ustanovení bodu b), z odst. 3, § 10, Vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

K podmínce č. 2 - Dle podmínky č. 1. bude proveden průzkum pro zjištění historického řešení prezentace hodinových ciferníků. Je pravděpodobné, že současný nátěr ruček okrovou barvou je novodobým řešením. Časté historické řešení bylo zlacení ruček i číslic na černém ciferníku. Pokud se zlacení či jiná historická úprava průzkumem naleznou, je nanejvýš žádoucí tento historický vzhled znovu obnovit. Pokud by se žádné starší řešení nenalezlo, např. z důvodu, že bylo v minulosti bezzbytku odstraněno, je adekvátní zopakovat řešení současné, s mírnými změnami, které vychází z tradičního historického řešení - tedy černé pozadí ciferníků a okrově žlutý nátěr ruček, malované žluté cifry s půlhodinovými body. V případě cifer, tedy požadujeme, aby byly malované, a dále požadujeme jejich provedení totožnou povrchovou úpravou (barvou), jaká bude prezentována ručkách. To vychází z tradičního jednotného technologického a vzhledového řešení ruček i cifer, přičemž malované cifry přímo na plechu ciferníku jsou též nejběžnějším způsobem provedení v historii.

K podmínce č. 3 a č. 4 - Podmínka reaguje na fakt, že záměr navrhuje více variant řešení ciferníků s ohledem na situaci, že ciferník v průčelí věže je problematický, neboť je zcela jiný, nežli dva boční ciferníky. Ciferník v průčelí je mladší, což naznačuje prakticky celá jeho podoba, prosklené řešení, odlišné malované cifry i odlišné tvary ruček. V tomto ohledu nejsou všechny tři ciferníky jednotné. Je doloženo, že dříve byly všechny ciferníky jednotné (lze identifikovat na starých fotografiích a pohlednicích). Žádoucí by bylo v rámci obnovy ciferníky ujednotit. Je ale možné také přiznat novodobost a odlišnost průčelního ciferníku, který není přímo devalvující a bezcenný. Z hlediska památkové péče je proto prakticky možné akceptovat obě navržené varianty.

Aby byla docílena alespoň nějaká jednota všech ciferníků, požadujeme výše zmíněná řešení. Ideálně, pokud by se podařilo průzkumem na bočních cifernících zjistit historické řešení, jej zopakovat i na průčelním ciferníku (myšlena podoba číslic, jejich povrchová úprava, povrchová úprava ruček). V případě lze také uvažovat o variantě nahrazení stávajících mladších ruček na tomto ciferníku za kopie starších ruček z bočních ciferníků, jak navrhuje předložený záměr. Tato varianta není vyžadována, pouze v případě dobré znalosti historického řešení a zájmu vlastníka pro toto řešení. V případě beználeзовé situace staršího řešení, bude nutné vycházet pouze z posledního provedení, a v té souvislosti lze ponechat čelní ciferník prakticky ve stávající podobě s výměnou poškozeného skleněného segmentu. Přestože se jedná o mladší způsob provedení ciferníku, je již dokladem dobové úpravy a z hlediska památkové péče je žádoucí snaha po uchování funkčních Zachovalých prvků a součástí památky na jejich místě, zbytečně je nenahrazovat za kopie, pokud to není bezpodmínečně nutné a nevyžaduje to aktuálně špatný stav. Použité mléčné sklo by mělo být dobře čistitelné a bez problému lokálně (v partii poškozeného segmentu) vyměnitelné za repliku. Pakliže se jedná o strukturované sklo, nový segment by nemělo být problém připodobnit sklům původním, bez znatelného vizuálního rozdílu.

Pokud si situace vyžádá náhradu ciferníku za kopii, musí tato být provedena totožnými technologiemi, a výsledek být totožného vzhledu, jako původní prvek historický. Je též nutné, aby šlo o ciferník s dřevěným rámem, pobitým vně plechem, přičemž v ploše musí být otevíravé obslužné okénko. Jedině tak bude zachována autenticita a vzhledová i výrazová jednota díla.

K podmínce č. 5 - Předpokladem pro stanovení definitivního (nevariantního) technologického postupu restaurování je poznání předmětu ochrany a stavu díla. K získání potřebných informací je nutný přiměřený a dostatečný průzkum, a to adekvátními metodami s využitím soudobých technologických možností. Na základě průzkumu stavu stroje, rozsahu druhotných zásahů, rozsahu dochovaných povrchových úprav (nátěr rámu, zlacení kyvadla...), a zjištění z nich učiněných, lze objektivně upřesnit podobu jejich celkové obnovy a technologické provedení zásahů.

Požadavek na doplnění a upřesnění zjištění definujících přesnější přístup provedení obnovy vychází z ustanovení odst. 3, § 10, Vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Je nutná přesnější znalost povahy dochované památky, jejího stavu a hodnot. Pro památkovou péči je žádoucí prezentace historicky adekvátní podoby památky, působící slohově i technicky hodnověrně včetně vizuálního vzhledu, pojetí a snaha po uchování originálních funkčních Zachovalých prvků a součástí památky na jejich místě, zbytečně je nenahrazovat za kopie, které se provedením a kvalitou nikdy původním originálních řemeslných výrobků nevyrovnejší.

K podmínce č. 6 - Tato podmínka je stanovena s ohledem na fakt, že na stroji byl zatím proveden pouze vizuální průzkum. Sám autor záměru však počítá s rozšířeným poznáním povahy věci při demontáži. Seznámení zástupců památkové péče s výsledky rozšířeného restaurátorského průzkumu po demontáži díla je nutné z hlediska vlivu nově získaných informací na restaurovaný objekt památkové ochrany. Zásadní nové poznatky mající vliv na současný schválený záměr obnovy, je nutné posoudit v novém správním řízení.

K podmínce č. 7 - Podmínka reaguje na fakt, že některé konstrukční prvky stroje jsou opatřeny historickými značkami/nápisy i vrocením či autorstvím (novější případně i číslem výrobku apod.), včetně možné povrchové úpravy v metalické barvě - rozdílné od nátěru celé konstrukce, které byly u starých výrobků součástí konstrukce/šasí apod. Pro srovnání jsou např. v současné době výrobky opatřeny výrobním štítkem.

Předložený záměr uvažuje o očištění konstrukcí od barev, nezaobírá se však tím, jak budou řešeny historické nápisy. Je zcela nepřijatelné, aby historické nápisy byly v rámci čištění odstraněny či jinak poškozeny. Z důvodu cennosti jejich informační povahy proto vyžadujeme jejich zachování a prezentování na díle dál do budoucnosti.

K podmínce č. 8 - Tato podmínka je stanovena z důvodu absence popisu obnovy tohoto prvku v předloženém záměru. Kyvadlové ukončení je v současnosti značně znečištěné, místy se projevuje koroze základního materiálu, který je zřejmě slitina mědi, nebo měď samotná. Zlacený povrch je relativně snadno čistitelný. Pakliže bude lokálně zlacení poškozeno, je nutné v rámci obnovy počítat s jeho doplněním adekvátní technologií - zde nejlépe připadá v úvahu zlacení na mixtion.

K podmínce č. 9 - Restaurátorský záměr navrhuje obnovu akustického odbíjení - cimbálů, obdobně jako technologický postup restaurování hodinového stroje. Tento postup není možné aplikovat s

ohledem na fakt, že cimbály jsou zhotoveny z jiného materiálu, než hodinový stroj, a sice z bronzu. Protože se jedná o slitinu mědi a dalších prvků, která vlivem času koroduje/chytá ušlechtilou i neušlechtilou patinu (které však nejsou nijak zvláště problematické), není třeba je mimo základní očištění a oplach vodou s detergentem více čistit. Pokud by byl povrch silně zkorodovaný s narušením vlastní materie, což však nepředpokládáme, je případně možné uvažovat čištění adekvátními chemickými postupy, které odstraní korozní produkt jen částečně a nenaruší tak vlastní materiál a nenapadá základní kov. Vhodným chemickým způsobem čištění je např. metoda stahování, s chelatačními, nebo komplexotvornými roztoky a pastami.

Opticky nesourodé lokální plochy vzniklé různým způsobem čištění lze případně uměle dopatínovat vhodnými chemickými produkty nebo pigmentovanými povrchovými úpravami, a finální úpravou musí být provedena konzervace, která předmět chrání před nepříznivými povětrnostními vlivy.

K podmínce č. 10 - Tato podmínka byla stanovena z důvodu preventivního ošetření dřevěných konstrukčních prvků, které nebyly řešeny v restaurátorském záměru. Opatřením dřevní hmoty impregnační ochranné látky dojde k preventivnímu ošetření před případnými atakami dřevokazných škůdců. Tato úprava zajistí dřevu dlouhodobou ochranu před škůdci, což je u takto důležitého konstrukčního nosného prvku hodinového stroje z hlediska prevence proti napadení nanejvýš vhodné. Bezbarvé provedení je vyžadováno proto, aby nedošlo k vizuální změně dřevěné konstrukce. Barevné provedení ošetření nemá historické opodstatnění, jedná se o ryze novodobou vlastnost těchto nátěrů, jež je nevhodnou alternativou pro použití do památkových objektů.

K podmínce č. 11 - Tato podmínka je stanovena z hlediska pravděpodobné nutnosti provádění nových elektroinstalačních zásahů a vstupů, které bude vyžadovat instalace samoobslužných přídatných zařízení hodin, stroje, a s tím spojených možných zásahů do historických konstrukcí, které spoluvytváří podstatu předmětu památkové ochrany. Z hlediska dostatečného posouzení vlivu zamýšlených prací na památkově chráněný objekt (radnici) a jeho dotčené stavební konstrukce věže, je nutné předložení adekvátní projektové dokumentace, z níž bude jasné, jakých částí stavby se případná elektroinstalace dotkne, jak bude technicky provedena a zabezpečena z hlediska požární ochrany a platných norem.

K podmínce č. 12 - Odborný dohled a vykonávaný dozor má oporu v zákoně č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, zejména v § 29 a 32, kde je stanoven odborný dohled odborné organizace státní památkové péče a vykonávaný dozor orgánu státní památkové péče. Zároveň plyne z povahy věci, že případné dílčí usměrnění - upřesnění, může být uplatněno pouze v přítomnosti dotčených stran. Kontrolní dny a konzultace lze považovat za jeden ze základních mechanismů účinného dohledu všech složek státní památkové péče ve smyslu platné legislativy.

K podmínce č. 13 - Požadavek na odevzdání závěrečné restaurátorské zprávy odborné organizaci státní památkové péče má oporu v §14 odst. 9 výše uvedeného zákona a vychází z ust. §10 odst. 3 písm. c) Vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. Dokumentační povinnost rovněž plyne ze zákona o státní památkové péči č. 20/1987 Sb., zejména z § 10 Vyhlášky 66/1988 Sb., žádoucí je zcela průkazná dokumentace, kupříkladu dle Metodického listu NPÚ - Struktura a náležitosti restaurátorských zpráv č. 4/2006 nebo Doporučení k vypracování dokumentace restaurování předložené podle § 14a odst. 4 písm. b) zákona č. 20/1987

Sb., o státní památkové péči, v platném znění, jako materiál Komise Ministerstva Kultury pro restaurování z roku 2009. Restaurátorská zpráva je totiž svou povahou historickým pramenem k památce (dílu) před restaurátorským zákrokem a sumarizuje provedené práce včetně záznamu použitých technologií.

Správní orgán po posouzení všech podkladů shromážděných v tomto řízení, jakož i na základě vlastních znalostí a s odkazem na průběžné konzultace řešení ve fázi přípravy, se ztotožnil se závěrem odborné organizace státní památkové péče.

Práce plánované na **Radnice – restaurování věžních hodin, na pozemku st.p.č. 208 v katastrálním území Broumov, radnice je nemovitou kulturní památkou zapsanou v Ústřední seznamu kulturních památek pod rejstříkovým číslem 17419/6-1545** nejsou v rozporu se zájmy státní památkové péče, pokud budou splněny podmínky stanovené v tomto rozhodnutí.

Veškeré změny a další doplňky oproti předloženému záměru je nutno předem odsouhlasit s orgány státní památkové péče ve smyslu zákona o státní památkové péči.

Městský úřad Broumov, odbor stavebního úřadu a ÚP, pracoviště památkové péče, vycházel při svém rozhodování ze všech dostupných podkladů a zjištění a řídil se platnými právními předpisy a nařízeními a ve výše uvedené věci došel k závěru, který je obsažen ve výroku tohoto rozhodnutí. Při posuzování se řídil platnými právními předpisy a nařízeními (zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů; Vyhláška č. 66/1988 Sb. ve znění pozdějších předpisů, kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb.; Vyhláška o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje VČKNV s účinností od 1. ledna 1990; zákon č. 500/2004 Sb., správní řád) jakož i Listinou základních práv a svobod (čl. 35, odst. 3: „Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem“), která je součástí Ústavy České republiky.

Poučení o odvolání

Proti tomuto rozhodnutí může účastník řízení podle ustanovení § 81 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, podat odvolání do 15-ti dnů ode dne oznámení ke Krajskému úřadu Královéhradeckého kraje, odboru kultury a památkové péče, prostřednictvím odboru stavebního úřadu a územního plánování Městského úřadu Broumov. Odvolání má odkladný účinek.

Podle § 82 odst. 1 správního řádu se lze odvolat proti výrokové části rozhodnutí či jednotlivým výrokům. Odvolání proti odůvodnění rozhodnutí je nepřipustné.

Podle § 82 odst. 2 správního řádu musí z odvolání být patrné, kdo je činí, a které věci se týká. Odvolání se podává s potřebným počtem stejnopisů tak, aby jeden stejnopis zůstal správnímu orgánu a aby každý účastník řízení dostal jeden stejnopis.

otisk úředního razítka

Jiří Chotěborský, DiS.
odbor stavebního úřadu a ÚP, pracoviště památkové péče

Obdrží:

MĚSTO BROUMOV, IDDS: mdubzhy
Národní památkový ústav, ú.o.p., Mgr. Adam Zezula, IDDS: 2cy8h6t